

173 herra staðfest. Gildir hún til 5 ára í senn. Þó er þeim, er telja sig vanhaldna um 2. ágúst skiptingu arðs, heimilt að krefjast þess að arðskrá sé ákveðin með matsgerð.

Náist ekki samkomulag um nýja arðskrá að liðnum fimm árum, gildir gamla arðskráin áfram, þar til ný arðskrá er samþykkt. Félagsmenn greiða gjöld til félagsins í sama hlutfalli og þeir taka arð.

14. gr.

Samþykktum þessum verður ekki breytt nema á aðalfundi og þarf $\frac{2}{3}$ atkvæða með breytingunni.

Félaginu má slíta, ef tillaga um það er samþykkt með $\frac{2}{3}$ atkvæða á tveimur fundum í röð.

15. gr.

Brot gegn þessum samþykktum varða sektum allt að 1000 krónum, sem renna í sýslusjóð. Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögglumál.

Samþykkt þessi, sem er gerð samkvæmt lögum nr. 112 9. október 1941, um lax- og silungsveiði, staðfestist hér með til að öðlast þegar gildi, og birtist til eftirbreytni öllum þeim, er hlut eiga að máli.

Landbúnaðarráðuneytið, 2. ágúst 1952.

Hermann Jónasson.

Árni G. Eylands.

174

25. ágúst

FJALLSKILAREGLUGERÐ

fyrir Borgarfjarðarsýslu.

I. KAFLI

Stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Sýslunefnd hefur á hendi yfirstjórn allra fjallskilamála, samkvæmt gildandi sveitarstjórnarlögum á hverjum tíma, en hreppsnefnd alla umsjá með framkvæmd þeirra.

2. gr.

Hreppsnefndir geta gert nákvæmari ákvarðanir um fjallskil í einstökum atriðum. Þó má eigi þar með raska reglugerð þessari, og skulu hreppsnefndir gæta þess að farið sé eftir ákvæðum hennar.

II. KAFLI

Afréttir og notkun þeirra.

3. gr.

Allt land skiptist í heimalönd og afrétti. Það skulu vera afréttir, sem áður hafa verið. Þó geta hreppsnefndir tekið nýja afrétti, breytt takmörkum afrétta og lagt til þeirra heimalönd eða landshluta einstakra jarða, með samþykki landeigenda og umráðamanna, enda sé landið ekki varið annarra fénaði.

4. gr.

Enginn má nota annan afrétt en þann, sem hann á upprekstur á, nema hlutaðeigandi hreppsnefnd leyfi. Enginn nema hreppsnefnd getur tekið fénað af mönnum búsettum utan hrepps í sameiginlegt upprekstarland. Enginn má taka upprekstur í land sitt nema hreppsnefnd í þeim hreppi, er land liggur í, samþykki. Skyld er að láta menn búsetta innan hrepps hafa forgangsrétt að upprekstrarleyfi.

174

25. ágúst

5. gr.

Enginn má taka sameignarafrétt til sérstakra afnota fyrir sjálfan sig, svo sem til slæгна eða beitar, nema hann lögum samkvæmt eigi tilkall til þess í afréttinum.

Ef einhver þarf að ná fé sínu af afrétti til sölu eða annarrar förgunar fyrir aðalleitir, skal hann fá til þess leyfi hreppsnefndar, sem veitir það með þeim skilyrðum, er henni þykir við eiga.

III. KAFLI

Fjársmalanir á vorum.

6. gr.

Hver sá, sem hefur jörð til ábúðar eða umráða, er skyldur til að smala heimaland sitt á vorum, eftir því sem hver hreppsnefnd ákveður. Vanræki einhver að láta smala heimaland sitt, skal hreppsnefnd láta smala það á hans kostnað.

7. gr.

Nú finnst fé, er sloppið hefur úr höndum eiganda eða kemur fyrir fjarri eiganda, hvort heldur eru geldar kindur eða lambær, og er þá finnandi skyldur, ef honum er unnt, að hirða og rýja geldfé og sömuleiðis ær, þegar tími er til kominn og einnig að marka ómörkuð lömb gegn sanngjarnri greiðslu.

IV. KAFLI

Um rekstur í afrétt og ágangsfénað.

8. gr.

Hreppsnefnd skal sjá um, að sauðfé þegar það er komið úr ull, svo og stóðhross, sé rekið til afréttar svo tímanlega að vorinu, sem árferði og önnur atvik leyfa (sbr. þó 13. gr.).

Reka skal þannig í gegnum heimalönd manna, að sem minnstur bagi verði að, og aldrei yfir tún og engjar, nema önnur leið sé ófær.

Aldrei má reka fénað annarra manna til afréttar án leyfis, nema afréttarfénaður sé, fé komið úr ullu og tryppi og lömb mörkuð.

9. gr.

Enginn, sem hefur rétt til að nota afrétt, má hafa stóðhross eða sauðfé í heimalandi að sumrinu, nema í fjárheldri girðingu sé eða hreppsnefnd og nágrennar leyfi, enda ábyrgist eigandinn að fénaðurinn geri engan skaða.

Nú er fénaður eigi rekinn til afréttar og má þá hreppsnefnd láta reka hann á kostnað eiganda.

10. gr.

Ef sauðfé eða hross ganga úr afrétti á sumrin í heimalönd, getur sá, er fyrir ágangi verður, gert hreppsnefndinni aðvart um það. Skipar hún þá fyrir um smölun þess og rekstur til afréttar, eða til hreppstjóra, hafi ágangurinn stafað af

- 174 fénaði af öðru upprekstrarsvæði, og lætur hann eiganda hirða fénaðinn. Ber þá hreppsnefnd í þeim hreppi, sem ágangsfénaðurinn var úr, að greiða kostnað við smölunina og reksturinn. Ella greiði landráðandi $\frac{1}{4}$ hluta, en fjallskilasjóður $\frac{3}{4}$ hluta kostnaðar.

V. KAFLI

Fjallskilaskyldur og fjallskil.

11. gr.

Skyllt er að gera fjallskil af öllu sauðfé og stóðhrossum, hvort sem fénaðurinn er rekinn úr heimalandi eða ekki (sbr. þó 13. gr.).

Hreppsnefnd jafnar niður fjallskilum. Skal hver leggja til fjallskila það sem hreppsnefnd ákveður.

Hver húsbóndi er skyldur að inna af höndum fjallskil fyrir allan þann fénað, sem hann hafði á fóðrum veturinn næsta á undan og einnig þann fénað, er hann og heimamenn hans fluttu inn í hreppinn frá þeim tíma, er fóðurskoðun fór fram, enda er honum skyllt að tilkynna flutninginn til oddvita hreppsnefndar fyrir júlilok.

Heimilt er hreppsnefnd, ef afréttarskyldum búpeningi hefur fækkað mjög, svo að afréttir séu ekki að fullu nýttir að áliti hreppsnefndar, að jafna fjallskilakostnaði á landverð bújarða eftir gildandi fasteignamati. Ef um miklar hlunnindajarðir er að ræða, er þó skyllt að draga frá landverð, er stafar af hlunnindunum.

12. gr.

Tvennar aðalleitir skal gera á hverju hausti í afréttum og heimalöndum og skal þá smalað bæði fé og hrossum. Auk aðalleita skal fara fram smölun allra heimalanda fyrsta mánudag í nóvember. Senda skal menn, eftir því sem þörf krefur til að hirða fé í útréttum, sem fjárvon er í. Útréttir kallast réttir utan leitarsvæðisins

Hver bóndi er skyldur til að leita land ábylisjarðar sinnar, nema hreppsnefnd telji landið að einhverju leyti notað sem afrétt eða hafi gert samning um það við umráðendur jarðarinnar (sbr. 3. gr.). Skyllt er og bónda að koma öllum aðkomufénaði til skilaréttar í tæka tíð.

Þótt jörð sé ekki í ábúð, hvíla sömu skyldur á eiganda hennar eða umráðanda.

13. gr.

Nú á búandi tilkall til afréttar á viðkomandi leitarsvæði, en kaupir með leyfi hreppsnefndar annars staðar upprekstur eða er eigandi að upprekstrarlandi í öðru leitarsvæði, er hann kys að nota, og notar þá eigi sinn eiginn afrétt heima fyrir, greiðir hann þá fjallskil á báðum stöðum, þó ekki nema hálf gjald heima fyrir.

Eigi sveitarfélag engan afrétt, né hafi umráðarétt yfir upprekstrarlandi, verða hreppsþúar að hafa fénað sinn í heimalöndum, gera þeir þá ekki fjallskil á afrétt. Eigi að síður ber þeim skylda til að sjá um hirðingu fjár síns í útréttum.

14. gr.

Hreppsnefndir allra hreppa innan hvers leitarsvæðis skulu á sameiginlegum fundi setja reglur um fyrirkomulag leita, sendingu manns í útréttir og annað það, er þörf þykir, að samvinna sé um. Hafi tveir eða fleiri hreppar sameiginlegt upprekstrarland, skulu hreppsnefndir þeirra hafa árlega fund með sér og gera áætlun um fjallskilakostnað á upprekstrarsvæðinu og skipta með sér sameiginlegum kostnaði. Til þess fundar boðar oddviti þess hrepps, er skilarétt stendur í.

15. gr.

174

25. ágúst

Hver hreppsnefnd jafnar niður fjallskilum á hreppsbúa sína. Við niðurrjöfnun skal leggja fjallskilaskyldan fénað í einingar, þannig að 1 kind telst ein eining og eitt hross 5 einingar. Hreppsnefnd má leggja allt að helmingi fjallskilakostnaðar á í peningum og skal gæta þess, að það gjald komi sem jafnast niður að rétttri til- tölu. Sé einungis um fjallskilakostnað af jarðeign að ræða, má þó leggja hann allan á í peningum. Rennur gjald þetta í sjóð er nefnist fjallskilasjóður og er eign þess hrepps, þar sem það er lagt á, og skal goldið til oddvita fyrir nóvemberlok ár hvert.

Öll vinna við fjallskil skal lögð í dagsverk og dagsverk metið sem næst gildandi kauptaxta.

Á niðurrjöfnunarfundi skal kjósa leitarstjóra og rekstrarstjóra, enn fremur tvo marklýsingamenn. Þeir skulu kosnir af hreppsnefnd þess hrepps, er skilarétt stendur í. Niðurrjöfnun skal birt þannig, að fjallskilaseðill gangi bæ frá bæ um hreppinn og hafi hann þingboðsrétt. Á fjallskilaseðli skal tilgreina upphæð fjallskilakostnaðar hvers einstaks manns, hvaða fjallskil hver á að inna af höndum, hversu mikið ber að greiða í peningum og annað það, sem þörf þykir að taka fram fjallskilum viðvíkjandi. Niðurrjöfnun skal lokið svo tímalega, að hún geti orðið öllum hlutaðeigendum kunn eigi síðar en viku áður en leitir byrja.

16. gr.

Leitarsvæði hverrar skilaréttar skal hafa sameiginlegan fjallskilasjóð, er oddviti þess hrepps, er skilarétt stendur í, varðveitir. Í þann sjóð rennur andvirði allra ómerkinga og óskilafjár og hrossa, er ekki finnst eigandi að. Geti sjóðurinn ekki staðið undir þeim gjöldum, er úr honum ber að greiða, leggja fjallskilasjóðir hreppanna honum það til, er á vantar. Framlag fjallskilasjóða hreppanna greiðist eftir því hlutfalli, sem hreppsnefndir þær, er hlut eiga að máli hafa samþykkt á sameiginlegum fundi sínum.

Reikningur fjallskilasjóðs skal árlega sendur með hreppsreikningum til sýslunefndar. Reikningsár sjóðsins skal vera almanaksárið.

Allur kostnaður við fjallskilamál skal greiðast úr fjallskilasjóði nema öðruvísi sé ákveðið. Komist fé eða hross ekki til réttis eiganda, heldur sé selt eða ráðstafað á annan hátt, af því að hreppsnefnd í þeim hreppi, sem fénaður er úr, telji það hagkvæmara, skal borga allan áfallinn kostnað á þann fénað úr fjallskilasjóði. Þó skal hreppsnefnd tilkynna eiganda, ef um hross er að ræða, áður en hún ráðstafar því til sölu, og má eigandi þá sækja hrossið á sinn kostnað.

17. gr.

Sérhver maður, er fjallskil á að inna af hendi, skal vanda vel tillag sitt, svo sem það að senda fullgilda og vel útbúna menn í leitir og útréttir, o. s. frv.

Láti einhver farast fyrir að senda mann í leitir eða gera þau fjallskil, sem hann er kvaddur til á fjallskilaseðli, skal hann borga tvöfalt dagkaup fyrir hvern leitardag miðað við gildandi verkamannakauptaxta.

Ef einhver sendir mann í leitir, sem leitarstjóri telur óhæfan sökum ágalla eða ills útbúnaðar, skal vísa honum heim aftur, og er þá sá er þann mann sendi, skyldur að borga fjallskil eins og hann hefði engan sent. Sama gildir um mann í útréttir.

Sannist það, að leitarmaður eða annar, sem fjallskil á að vinna, vanræki skyldu sína, getur hreppsnefnd krafizt uppbótar frá honum, eða þeim sem hann sendi. Vilji hann ekki hlýta úrskurðinum, getur hann skotið máli sínu til sýslunefndar.

Gjaldi fyrir leitarsvik og aðra vanrækslu á fjallskilum má verja til að kaupa mann til fjallskilanna, ella renni það í fjallskilasjóð þess hrepps, sem hlut á að máli.

18. gr.

Hlutverk og skyldur leitarstjóra.

Enga aðalleit má gera nema leitarstjóri sé í henni og stjórn henni, enda skulu leitarmenn skyldir að hlýða honum. Áður en leit hefst kannar leitarstjóri lið sitt, og ef svo reynist að einhverja vanti eða einhverjir reynast óhæfir til að fara í leit, kaupir hann menn í þeirra stað. Leitarstjóri skipar fyrir um, hvernig hver leitarmaður hagar göngu sinni, gætir þess vel að allir vandi verk sín, að söfnin séu rekin með reglu til rétta, svo að þau séu þangað komin í tæka tíð, allrar mannúðar sé gætt við skepnurnar, að lamakindur séu fluttar til byggða eða þeim lógað, sé ekki annað unnt, og að safnsins sé gætt unz réttarstjóra ber að taka við því.

19. gr.

Hlutverk og skyldur rekstrarstjóra.

Rekstrarstjóri stjórnar útréttarmönnum, og eru þeir skyldir að hlýða honum. Rekstrarstjórar skulu gera sitt ítrasta til þess að ekki verði fé eða hross eftir í útréttum, og fari fram töfludráttur mega réttarmenn ekki fara frá réttinni, fyrr en hann er afstaðinn. Sé einhver skepna svo fötlud, að hún verði ekki rekin með öðru fé, skal rekstrarstjóri koma henni í gæzlu eða ráðstafa henni á annan hátt, þyki honum það hagkvæmara fyrir eiganda. Komi hann kindinni í gæzlu, skal hann svo fljótt sem verða má tilkynna það eiganda, sem þá sækir hana eða ráðstafar á sinn kostnað. Sama máli gegnir ef kind fatlast eða uppgefst í rekstri, að rekstrarstjóri verður að koma kindinni til bæja eða lóga henni sé ekki annað unnt. Rekstrarstjóri skal og gæta þess, að fé sé rekið gætilega, svo að það ekki uppgefist eða meiðist að óþörfu.

20. gr.

Um eftirleitir.

Eftir að aðalleitir eru afstaðnar geta hreppsnefndir, ef þeim þykir ástæða til, látið gera enn eina almenna leit á leitarsvæðum þeim, er þær eiga að sjá um. Til þeirrar leitar má gera aukaniðurjöfnun á alla hlutaðeigendur. Leitin kallast eftirleit og sé ákveðin og boðuð með nægum fyrirvara.

21. gr.

Nú þykir einhverjum niðurjöfnun fjallskila eigi rétt og vill fá leiðrétting á því, ber honum þá engu að síður að inna þau af hendi, en sent getur hann rökstudda kæru til hreppsnefndar fyrir 15. okt. og beðið hana lagfæringar. Sætti kærandi sig ekki við aðgerðir hreppsnefndar, getur hann krafizt úrskurðar sýslunefndar.

VI. KAFLI

Réttir og réttahöld.

22. gr.

Réttir, leitarsvæði og réttardagar:

Þessar skulu vera skilaréttir sýslunnar:

1. **Rauðsgilsrétt.** Leitarsvæði: Hvítá takmarkar að norðan, en Langjökull að austan. Ok og Flókadalsá að sunnan.

Fyrri Rauðsgilsrétt skal vera föstudaginn í 23. viku sumars, síðari föstudaginn í 25. viku sumars. Á þessu leitarsvæði skal vera sundurdráttarétt á Húsafelli. Úrtíningur rekist til Rauðsgilsréttar.

2. **Oddsstaðarétt.** Leitarsvæði: Takmarkast að norðan af Hvítá og leitarsvæði Rauðsgilsréttar. Að austan ræður Þórisjökull og síðan sýslumörk Borgarfjarðarsýslu um Brunnvatnsós og í Kvígindisfell. Að sunnan stefna úr Kvígindisfelli syðst í Suðarárupptök og síðan Suðurá í Eiríkuvatn. Úr Eiríkuvatni hreppamörk Lundarreykjadal og Skorradals út á Stórafell og þaðan bein stefna suður í Skorradalsvatn. Síðan ræður Skorradalsvatn og Andakilsá til sjávar. Fyrri Oddsstaðarétt skal vera miðvikudaginn í 22. viku sumars, síðari laugardaginn í 25. viku sumars. Heimilt er hreppsnefnd að láta rétta stóði í Oddsstaðarétt þriðjudaginn í 22. viku sumars. Á þessu leitarsvæði skal vera sundurdráttarétt á Reykjum mánudaginn í 22. viku sumars og fimmtudaginn í 25. viku sumars. Úrtíningur rekist til Oddsstaðaréttar og Bakkakotsréttar. 174 25. ágúsi
3. **Bakkakotsrétt.** Leitarsvæði: Lönd Efstabæjar, Sarps, Fitja, Vatnshorns og Bakkakots. Fyrri Bakkakotsrétt skal vera mánudaginn í 22. viku sumars, síðari fimmtudaginn í 25. viku sumars.
4. **Hrafneyrarrétt.** Leitarsvæði: Syðst úr Kvígindisfelli um suðurtakmörk Stóra-Botnsdals til sjávar. Að vestan hreppamörk Hvalfjarðarstrandahrepps og Leirársveitar upp á Miðfitjahól. Þaðan ræður há Skarðsheiði í upptök Villingadalsár, þá Villingadalsá og síðan Dragaá í Skorradalsvatn. Að norðan Skorradalsvatn að landamerkjum Vatnshorns og Haga. Síðan ræður leitarsvæði Bakkakotsréttar. Fyrri Hrafneyrarrétt skal vera miðvikudaginn í 22. viku sumars, síðari laugardaginn í 25. viku sumars.
5. **Hreppsrétt.** Leitarsvæði: Að norðan ræður leitarsvæði Oddsstaðaréttar. Að austan og sunnan leitarsvæði Hrafneyrarréttar að Miðfitjahól. Þaðan bein lína í upptök Seleyrargils. Þaðan ræður Seleyrargil til sjávar. Fyrri Hreppsrétt skal vera mánudaginn í 22. viku sumars, síðari fimmtudaginn í 25. viku sumars.
6. **Hafnarrétt.** Leitarsvæði: Leirár- og Melahreppur að leitatakörkum Hreppsréttar og Hrafneyrarréttar. Fyrri Hafnarrétt skal vera þriðjudaginn í 22. viku sumars, síðari föstudaginn í 25. viku sumars.
7. **Reynisrétt.** Leitarsvæði: Skilamannahreppur, Innri-Akranshreppur og Akraneskaupstaður. Fyrri Reynisrétt skal vera mánudaginn í 22. viku sumars, síðari fimmtudaginn í 25. viku sumars.

23. gr.

Allir þeir, sem jörð hafa til ábúðar eða nytja eða fé eiga, eru skyldir til að vinna að byggingu rétta og ómerkingadilka og viðhaldi þeirra, hver að sínum hluta, eftir því, sem hreppsnefnd ákveður.

Við hverja aðalrétt skulu allar jarðir í upprekstrarfélaginu eiga nægilegt dilkrúm, hver fyrir sig eða fleiri í félagi, og eru ábúendur þeirra skyldir að kosta byggingu dilkanna og viðhald þeirra eftir réttri tiltölu.

Enn fremur skulu vera sérstakir dilkar, einn eða fleiri eftir þörfum, fyrir fé úr öðrum leitarsvæðum eða hreppum, er íbúar hlutaðeigandi upprekstrarfélags eða hrepps byggja og viðhalda á sinn kostnað, nema svo sé um samið, að upprekstrarfélagið kosti byggingu þeirra og viðhald á móti því, að hlutaðeigandi upprekstrarfélag sýni því aftur sömu skil.

174

25. ágúst

Hreppsnefnd skal sjá um:

24. gr.

- a. að almenningar rétta séu nógu stórir,
- b. að sérhver maður innan leitarsvæðisins, sem fjárvon á við réttina, hafi nógu stórt dilkrúm fyrir fé sitt, svo ekki þurfi að hleypa út úr dilknum fyrr en að afstöðnu réttarhaldi,
- c. að til séu nógu margir og stórir dilkar fyrir útréttarfé og nægilega stór ómerkingadilkur,
- d. að allir veggir réttanna séu traustir og stöðugir og svo háir, að engin sauðkind geti stokkið yfir þá,
- e. að grindur séu í öllum dilkshliðum.

25. gr.

Vanræki einhverjir að vinna að réttar- og dilkbyggingu, má hreppsnefnd útvega til þess menn á þeirra kostnað.

Vilji upprekstrarfélagið byggja leitarskála eða gerði til þess að geyma safnið í að næturlagi, skal vinnu og kostnaði við það jafnað niður eftir sömu hlutföllum og fjallskilum.

26. gr.

Réttarbóndi, þar sem safns er gætt náttlangt, fær fyrir usla og átroðning allt að 300 kr. að viðbættri vísitöluhækkun.

27. gr.

Réttarstjóri stjórnar skilarétt og tekur hann við af leitarstjóra, þegar markljóst er, og lætur þá þegar fara að rétta. Hann gerir sér far um, að allt fari skipulega fram meðan á réttarhaldinu stendur, hefur vald til að banna fjárkaup, slark, óreglu og allt annað, sem tafið getur fyrir réttarhaldinu. Skyldir eru allir að hlýða skipunum réttarstjóra og getur hann kært þá til sekta, ef út af er brugðið. Hann getur skipað annan í sinn stað, ef á þarf að halda.

Réttarstjóri skal sjá um, að ómerkingar séu settir í ómerkingadilk, svo að eigendum gefist kostur á að láta ær helga sér þá.

Enginn má taka ómerking án leyfis réttarstjóra.

Enginn má hleypa út úr dilk fyrir en réttarstjóri leyfir og búið er að kanna féð í dilknum. Að þeim starfa eru allir skyldir að vinna, þeir sem réttarstjóri nefnir til þess. Hvert dilksfélag kys sér dilkstjóra, og ber þeim að aðstoða réttarstjóra eftir því, sem þörf krefur.

Hreppstjóri þess hrepps, sem rétt liggur í, skal ætíð vera við réttina og gæta lögreglu.

Marklýsingamenn skulu lýsa öllum mörkum eftir að töfludráttur hefst. Greini þá á um mark, skal réttarstjóri tilnefna þrjá menn, er þá lýsa markinu og telst það rétt mark skeppunnar, sem meiri hluti þeirra telur rétt vera.

28. gr.

Það er skylda sérhvers manns á upprekstrarsvæðinu, er fjárvon á í skilaréttinni, að hafa þar nægan mannafla að hirða fénað sinn. En ef einhver vanrækir þetta, er réttarstjóra heimilt að láta draga fénað hans og reka heim til hans á hans kostnað.

VII. KAFLI

Eftirleitir einstakra manna og fundarlaun.

174

25. ágúst

29. gr.

Einstökum mönnum er heimilt að leita að fénaði í afréttum eftir að aðalleitir hafa farið fram að haustinu. Hafi hreppsnefnd ákveðið eftirleit, en einstakir menn finna féð í afrétt áður en hún er framkvæmd, eiga þeir ekki kröfu á fundarlaunum úr fjallskilasjóði fyrir þann fénað, en heimilt er hreppsnefnd þó að greiða einhverja þóknun fyrir slíkt úr sjóðnum, ef henni þykir ástæða til.

Ákveða skal á fjallskilafundi, hver skuli fundarlaun fyrir fénað, áður óheimtan, er finnst í afrétti eftir leitir.

Fundarlaun fyrir óheimt fé, er finnst í eftirleitum eða endranær, greiðist úr fjallskilasjóði þess upprekstrarfélags, sem fjallskil voru greidd í af hinu fundna fé.

Fyrir heiman að sloppið fé, er finnst í eftirleitum, borgar eigandi sjálfur fundarlaun.

Kostnað við rekstur hins fundna fjár, eftir að það er komið til byggða, innan leitarsvæðisins, ber eigandi sjálfur.

Hið sama gildir um hross.

VIII. KAFLI

Meðferð óskilafjár.

30. gr.

Alla ómerkinga, svo og allt fé með vafasömum mörkum eða marki, sem ekki finnst við töfludrátt, enda hafi þá verið notaðar markaskrár úr nærliggjandi sýslum, skal afhenda hreppstjóra. Skal hann í lok hvernar réttar selja allt það fé, og ómörkuð folöld, sem ekki hefur gengið út við opinbert uppboð. Uppboðið gerir hann heyrum kunnugt, birtir söluskilmála, nefnir uppboðsvotta og ritar hjá sér í uppboðsbók hreppsins mörk og lýsingu á sölufé eftir marklýsingamönnum.

31. gr.

Óskilafé, sem finnst eftir réttir, skal hreppstjóri selja við opinbert uppboð.

32. gr.

Fyrir lok hvers árs skal hreppstjóri senda sýslumanni eða þeim, er sýslunefnd ákveður, skýrslu um selt óskilafé í sínum hreppi. Sýslumaður eða sá, er sýslunefnd ákveður, skal síðan auglýsa hinn selda fénað í Lögbirtingablaðinu.

33. gr.

Af andvirði óskilafjár greiðist uppboðskostnaður, þar með talin sölulaun, auglýsingakostnaður, svo og fundarlaun. Að öðru leyti greiðist eiganda fjárverðið, ef hann innan næstkomandi septembermánaðarloka sannar eignarrétt sinn.

Þegar lokið er útborgun óskilafjárverðs hvers árs, skal hreppstjóri senda oddvita afrit af uppboðsbók hreppsins um óskilafjárölu á árinu, ásamt sundurliðaðri skýrslu um það, hverjum fjárverðið er greitt. Jafnframt sendi hann oddvita eftirstöðvar af óskilafjárverðinu og skal það renna í viðkomandi fjallskilasjóð.

Skilríki hreppstjóra fyrir sölu óskilafjár skal síðan fylgja fjallskilasjóðsreikningnum sem fylgiskjal.

IX. KAFLI

Hirðing hrossa á haustum.

34. gr.

Réttarstjóri skal gæta þess, að hryssum sé gefinn kostur á að helga sér ómörkuð folöld, og má enginn taka þau til hirðingar án leyfis hans. Einnig skal hann eftir mætti gæta þess, að hryssur klumsi ekki meðan á réttarhaldi stendur.

Hross þau, sem eftir eru, þegar töfludrætti er lokið, skulu þegar seld af hreppstjóra í þeim hreppi, er réttin stendur í. Gilda um það sömu ákvæði og um sölu óskilafjár, þó með þeirri undantekningu, að hross skal ætíð selja með 12 vikna innlausnarfresti. Hrossin eru í geymslu kaupanda frá söludegi, en ekki í ábyrgð hans fyrr en að innlausnarfrestinum liðnum. Gæzlukaup og hagatollur er 100 aurar um sólarhringinn og reiknast frá söludegi til þess tíma, er hrossið er tekið, þó aldrei lengur en 12 vikur.

Komi hross á hús og hey, skal fóðurkostnaður greiddur eftir mati hreppsnefndar í þeim hreppi, sem hrossið var geymt í.

Verði hæstbjóðandi eigandi hrossins að innlausnarfresti liðnum ber honum hvorki hagatollur, gæzlukaup né greiðsla fyrir fóður.

35. gr.

Almenn hrossasmölun skal fara fram fyrsta föstudag í vetri. Skulu þá öll ókunn hross, sem fyrir koma í heimalöndum, rekin á þann stað í hreppi hverjum, sem viðkomandi hreppsnefnd ákveður, og þeim réttað þar.

Um óskilahross, sem fyrir koma við smölun þessa, gilda sömu reglur og um óskilahross við réttir. Sé ekki unnt vegna veðurs að smala hinn tiltekna dag, skal það gert næsta virkan dag, sem veður leyfir.

36. gr.

Eftir hvert uppboð á óskilahrossum, skal hreppstjóri, innan tveggja daga, hafa sent á stað til hreppstjóra í aðliggjandi hreppum tilkynningu um söluna, ásamt lýsingu á hinum seldu hrossum. Í tilkynningunni skal tilgreina nafn og heimili kaupanda. Gangi hrossin ekki út, skal auglýsa þau sem annað óskilafé.

X. KAFLI

Mörk sauðfjár og hrossa og markaskrár.

37. gr.

Hver maður skal einkenna fé sitt og hross með glöggu marki, og brennimerkja hyrnt fé með hrepps Brennimerki á hægra horni.

Hreppabrennimörk skulu vera þessi:

Fyrir	Hvalfjarðarstrandarhrepp	B 1
—	Innri-Akranshrepp	B 2
—	Skilmannahrepp	B 3
—	Leirár- og Melahrepp	B 4
—	Andakílshrepp	B 5
—	Skorradalshrepp	B 6
—	Lundarreykjadalshrepp	B 7
—	Reykholtisdalshrepp	B 8
—	Hálsahrepp	B 9
—	Akraneskaupstað	A K

Ef fullorðið fé er ekki hreppsmerkt á hornum eða plötumerkt í eyra, getur eigandi þess ekki krafizt skaðabóta þótt fé hans verði eftir í útréttum, enda ber þá fjallskilasjóði ekki að borga gæzlukostnað og annan kostnað, er á slíkt fé kann að falla. 174 25. ágúst

38. gr.

Fé skal draga eftir mörkum. Markið helgar eiganda kind, nema sönnun komi fyrir, að annar eigi. Kind, sem ekki ber rétt mark manns, er honum óheimilt að draga sér, hve lítið sem á vantar. Úr öllum ágreiningi, er rísa kann út af vafamörkum, skera marklýsingamenn. Verði þeir ekki sandóma, fer um það svo sem fyrir er mælt í 30. gr. Ef kind er með brennimarki eða hornamarki annars en þess, er á eyrnamarkið, skal sá talinn eigandi, sem á brennimarkið eða hornamarkið og skal hann þá, ef eigandi eyrnamarks krefst þess, gera grein fyrir því, hvernig hann hefur eignast kindina. Kind, sem hefur eyrnmark eins, brennimark annars og hornamark þess þriðja, skal talin eign þess, er brennimarkið á, þó skal hann ef krafizt er, gera grein fyrir því, hvernig hann hefur eignast hana.

39. gr.

Enginn má taka upp mikil særingarmörk né mörk, sem vandi er að marka svo auðþekkjjanleg séu. Ekki má nota mörk, sem eru meira en níu hnífsbrögð alls. Þessi mörk er leyfilegt að nota: Andfjaðrað, biti, blaðrifað, blaðstýft, fjöður, gagnbitað, gagnfjaðrað, gat, hamrað, hangfjöður, heilhamrað, heilrifað, hvatrifað, hvatt, jaðrað (hálf af), lögg, miðhlutað, oddfjaðrað, sneiðrifað, sneitt, stig, stúffjaðrað (stýft hálf af), stúfrifað, stýft, sýlt, tvírifað í sneitt, tvírifað í heilt, tvírifað í stúf, tvístýft.

Fleiri en tvö undirben má ekki nota sama megin á eyra.

Mörk þau, sem ekki er leyft að nota samkvæmt þessari grein, mega þó notast af núverandi eigendum þeirra, en mega ekki ganga að erfðum, kaupum eða gjöfum.

Jafnan skal auglýsa í markaskrá sýslunnar hvaða mörk leyfilegt er að nota.

40. gr.

Sýslunefnd skal láta prenta markaskrá sýslunnar 10. hvert ár, þegar ártalið stendur á heilum tug. Skal hver markeigandi koma marki sínu í hana, og má enginn nota mark, sem ekki er prentað í markaskránni (sbr. þó 45. gr.). Sýslunefnd ákveður greiðslu fyrir hvert mark, en markeigandi fær ókeypis eitt eintak af markaskránni. Einnig skal sýslunefnd sjá um, að nægilega mörg eintök af markaskránni séu send ókeypis til allra hreppa utan sýslu, sem fjársamgöngur eru við.

Gjald það, er sýslunefnd ákveður fyrir mörkin, skal ætíð vera svo hátt, að það nægi fullkomlega fyrir öllum kostnaði við markasöfnun, umsjón með skrásetningu og prentun markanna. Ef afgangur verður, þegar allur kostnaður við markasöfnun og prentun er greiddur, skal hann leggjast í sýslusjóð.

41. gr.

Sýslunefnd kys mann til að sjá um útgáfu markaskrár og til þess að hafa umsjón með upptöku nýrra marka á milli þess að markaskrá er gefin út (sbr. 45. gr.).

Markasöfnun skal fara fram í októbermánuði árið áður en prenta skal skrá. Hreppstjórar safna mörkum hver í sínum hreppi.

Hvert mark skal ritað á sérstakan seðil með tilgreindu nafni og heimilisfangi markeiganda. Að öðru leyti ákveður markaskrárhöfundur gerð markaseðla.

174

25. ágúst

42. gr.

Að lokinni söfnun markaseðla senda hreppstjórar þá markaskrárhöfundi, er sýslunefnd hefur valið. Skal hann athuga markaseðlana, raða upp mörkum og athuga um sammerkingar innan sýslu og í nærliggjandi sýslum. Skal hann fella niður þau nýupptekin mörk, sem eru sammerkt eða um of lík eldri mörkum, svo og mörk er líkjast um of hvert öðru, og enn fremur mörk, sem ekki má upptaka samkvæmt ákvæðum reglugerðar. Nú hefur markaskrárhöfundur felld niður mark og skal hann þá tilkynna það marktakanda bréflega og jafnframt benda honum á annað mark, er hann geti fengið, sem líkast því, er hann hefur kosið. Hafi hann eigi svarað bréfi markaskrárhöfundar fyrir febrúarlok, skal líta svo á, að hann taki markið, er markaskrárhöfundur benti honum á, og skal þá prenta það í markaskránni. Enginn maður má eiga fleiri en tvö sauðfjármörk og eitt hrossamark.

Vilji einhver taka upp nýtt mark, milli þess er markaskrá er prentuð, skal hann tilkynna það markaskrárhöfundi og fá til þess leyfi hans. Að því fengnu skal hann láta prenta það á sinn kostnað í Lögbirtingablaðinu og er það þá fyrst heimilt til notkunar. Sama máli gegnir um þann, er flyzt inn í sýsluna, að hann verður að fá samþykki markaskrárhöfundar til þess að mega nota áfram það mark, er hann áður átti.

Hreppstjórum er skylt að færa öll mörk úr sýslunni, sem auglýst eru í Lögbirtingablaðinu, inn í markaskráreintök þau, sem nota skal við töfludrátt í skilarettum.

Sýslunefnd Borgarfjarðarsýslu skal leita samvinnu við sýslunefndir í Mýrasýslu, Dalasýslu, Strandasýslu, Húnavatnssýslu, Árnessýslu, Kjósarsýslu og Gullbringusýslu um ráðstafanir til þess að afstýra sammerkingum á þeim svæðum, er fjársamgöngur geta komið fyrir á.

XI. KAFLI

Fjárrekstrar.

43. gr.

Þegar sauðfé eða hross er rekið um héraðið, skal þess gætt, að rekstri hverjum fylgi ætíð nægilega margir og duglegir rekstrarmenn, svo að sem minnstur bagi verði að fyrir þá, er lönd þau eiga, sem um er rekið eða í er áð. Eigi má leggja upp með slíka rekstra fyrri en markljóst er orðið og eigi má halda áfram á kvöldi, þegar mjög er orðið skuggsýnt, nema brýn nauðsyn beri til.

Allt fé í slátur-fjárrekstrum skal vera merkt ákveðnum rekstrarmerkjum, er séu svo glögg, að þau sjáist tilsýndar í björtu og svo traust, að þau máist ekki af í votviðrum. Rekstrarforingja ber að gæta þess vandlega, að annað fé lendi ekki saman við reksturinn. En komi það fyrir, skal hann, þegar hann verður þess var, draga það fé úr rekstrinum og annast um, að það komist í áthaga sína, eigendum að kostnaðarlausu.

Skaða, sem hlýzt af því, að út af þessu er brugðið, ber eiganda eða umsjónarmanni rekstursins að greiða eiganda fjárens. En sannist það, að skaðinn stafi af skeytingarleysi rekstrarmanns, skal hann sæta sektum.

Skylt er eigendum sláturhúsa að láta fara fram markaskoðun á öllu fé, sem þar er slátrað.

44. gr.

Það er stranglega bannað að svelta fénað, frekar en minnst verður hjá komizt, hundbeita hann að óþörfu eða misþyrma honum á nokkurn hátt við fjárréttir, í rekstrum, gæzlu, fjallgöngum eða heimasömolun.

XII. KAFLI
Almenn ákvæði.

174
25. ágúst

45. gr.

Sýslunefnd sker úr öllum ágreiningi milli hreppsnefnda út af fjallskilamálum. Undir úrskurð hennar heyra líka allar kærur og kröfur á hendur hreppsnefndum og hreppstjórum snertandi fjallskil. Enn fremur geta einstakir menn komið sér saman um að leggja slík mál undir úrskurð sýslunefndar.

46. gr.

Brot gegn ákvæðum reglugerðar þessarar varða sektum frá 50 til 2000 kr., nema þyngri hegning liggja við eftir öðrum lögum, og renna sektirnar í fjallskilaskjöld þess leitarsvæðis, sem brotið er framið í.

47. gr.

Með mál, sem rísa út af brotum gegn reglugerð þessari, skal farið að hætti opinberra mála.

Reglugerð þessi, sem sýslunefnd Borgarfjarðarsýslu hefur samið og samþykkt, staðfestist hér með samkvæmt 41. gr. sveitastjórnarlaga, nr. 12 31. maí 1927, til þess að öðlast gildi þegar í stað, og birtist til eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli.

Jafnframt fellur úr gildi fjallskilareglugerð fyrir Borgarfjarðarsýslu, nr. 74 9. ágúst 1920, ásamt síðari breytingum.

Landbúnaðarráðuneytið, 25. ágúst 1952.

Hermann Jónasson.

Þorv. K. Þorsteinsson.

FJALLSKILAREGLUGERÐ

175
26. ágúst

fyrir Mýrasýslu.

I. KAFLI

Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Sýslunefndin í Mýrasýslu hefur á hendi yfirstjórn allra fjallskilamála innan takmarka sýslunnar, eins þótt afréttur eða fénaður, er þar gengur, sé eign utan-sýslubúa. Hún sker úr ágreiningi og kærumálum, er til hennar verður skotið samkvæmt reglugerð þessari.

2. gr.

Málefni þau, sem nefnd eru í 1. gr., standa undir umsjón og framkvæmd hreppsnefndanna í Mýrasýslu, hverrar í sínum hreppi. Þær skulu gæta þess, að reglugerðinni sé hlýtt og ef eitthvað er vanrækt af því, er hún fyrirskipar, eða brotið gegn ákvæðum hennar, að fullar bætur komi fyrir.

Hreppsnefndir, hver í sínum hreppi, gera allar nákvæmari ákvarðanir um fjallskil og aðrar framkvæmdir samkvæmt reglugerð þessari eftir þörfum. Þær hafa úrskurðarvald í öllum ágreinings- og kærumálum innan hrepps. Úrskurðum þeirra má skjóta til sýslunefndar.